

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Αλεξανδρούπολη

«Αρχαιικά τεκμήρια και ανθρώπινες ιστορίες στο ντοκιμαντέρ»

ΔΙΗΜΕΡΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

με αφορμή αντικείμενα, αρχεία και εκθέματα του Μουσείου

με τον σκηνοθέτη Βασίλη Λουλέ

Σάββατο και Κυριακή 26-27 Ιανουαρίου 2019

Ώρες 13:00-19:30 (σύνολο 13)

Ένα διήμερο βιωματικό Εργαστήριο με προβολές ταινιών,
έρευνα, ανάλυση και βιωματικές ασκήσεις.

Εισηγητής: **ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΟΥΛΕΣ**

δημιουργός των ντοκιμαντέρ: *Φιλιά εις τα παιδιά,
Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη,
Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί, κ.ά.*

Περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων.

Θα δοθεί Βεβαίωση Παρακολούθησης.

Δίδακτρα: 60€

(εκπτώτικη τιμή 45€ για κατόχους φοιτητικής κάρτας ή κάρτας ανεργίας)

Καταληκτική ημερομηνία υποβολής Δηλώσεων συμμετοχής:

Δευτέρα 21 Ιανουαρίου 2019.

Το Εργαστήριο θα αξιοποιήσει την εμπειρία του σκηνοθέτη όχι μόνο από τη διδασκαλία στα προηγούμενα Κινηματογραφικά Εργαστήρια Αθήνας, Θεσ/νίκης και άλλων πόλεων ή στακαλοκαιρινά σχολεία (Βωβούσα, Μονοδένδρι, Πήλιο) αλλά και αυτή που απέκτησε περιοδεύοντας σε 40 γνωστά Πανεπιστήμια των ΗΠΑ και του Καναδά, προβάλλοντας τις ταινίες του και συζητώντας με τους θεατές.

Περισσότερες πληροφορίες για το περιεχόμενο:

Βασίλης Λουλές: vassilisloules@gmail.com

και στο site του Μουσείου: www.emthrace.org

Υποβολή Δηλώσεων συμμετοχής:

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΡΑΚΗΣ: info@emthrace.org

ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ

ΠΛΑΙΣΙΟ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το Εργαστήριο κινείται στο ευρύτερο πλαίσιο του ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ, έχει ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ χαρακτήρα και θα επικεντρωθεί στο θέμα: «**Από το αρχαιακό τεκμήριο στον σχεδιασμό ενός ντοκιμαντέρ με ανθρώπινες ιστορίες**».

Το ανθρωποκεντρικό ντοκιμαντέρ είναι ίσως το πιο ανερχόμενο είδος κινηματογράφου παγκοσμίως, που δίνει τον λόγο στους αφανείς ήρωες της ζωής, στους απλούς ανθρώπους ή φωτίζει την αθέατη πλευρά των πιο προβεβλημένων.

Η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου Εργαστηρίου βρίσκεται στο γεγονός ότι θα αναπτυχθεί γύρω από μια μεγάλη ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ, κατά την οποία οι συμμετέχοντες θα δουλέψουν με «πρώτη ύλη» ΑΡΧΕΙΑ (αντικείμενα, φωτογραφίες, έγγραφα, χάρτες και άλλα υλικά) του ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΘΡΑΚΗΣ. Τα επιλεγμένα τεκμήρια θα μελετηθούν από την ομάδα ώστε να έρθουν στο φως κάποιες ανθρώπινες ιστορίες που σκιαγραφούνται μέσα (και πίσω) από αυτά τα ντοκουμέντα, που πολύ συχνά μοιάζουν «απρόσωπα».

Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τους τρόπους για να «ζωντανέψουν» οι ιστορίες αυτές και θα επιχειρήσουμε (ως άσκηση) να χτίσουμε το ΣΕΝΑΡΙΟ/σκαρίφημα ενός ή περισσότερων ιστορικών ή ανθρωπολογικών/εθνογραφικών ντοκιμαντέρ που θα βασίζονται επάνω τους.

Σημαντικό εργαλείο προς αυτή την κατεύθυνση είναι η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ, η οποία και θα αναλυθεί σε βάθος. Μέσω αυτής μπορούν να δημιουργηθούν ταινίες γεμάτες αλήθεια, συναίσθημα και χιούμορ, που συγκινούν, διασκεδάζουν, επιμορφώνουν ενώ παράλληλα ανιχνεύουν την καθημερινότητα, την κοινωνία, την Ιστορία.

Με κύριο άξονα την παραπάνω άσκηση θα ανακύψουν και θα συζητηθούν καίρια ζητήματα που σχετίζονται με το ανθρωποκεντρικό ντοκιμαντέρ, όπως:

- Πώς ερευνούμε στα αρχαιακά τεκμήρια για ανθρώπινες ιστορίες;
- Πώς καταγράφουμε ειλικρινείς και εκφραστικές προσωπικές μαρτυρίες με την κινηματογραφική κάμερα;
- Ποια η σχέση της μικρής, προσωπικής ιστορίας με τη μεγάλη, καθολική Ιστορία;

Θα προβληθούν αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ του Β. Λουλέ και άλλων δημιουργών.

Οι συμμετέχοντες, οι οποίοι από μια φάση της εργασίας κι ύστερα θα έχουν χωριστεί σε 2-3 ομάδες, θα παρουσιάσουν στο τέλος τα σενάρια/σκαριφήματα ισάριθμων ιστορικών ή ανθρωπολογικών/εθνογραφικών ντοκιμαντέρ. (ΣΗΜΕΙΩΣΗ: δεν θα γίνουν γυρίσματα ταινίας, αλλά η κάθε ομάδα θα ετοιμάσει ένα μικρό «τρέϊλερ» για την παρουσίαση της ιδέας της).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΝΟΝΤΑΣ, θα λέγαμε ότι στο Εργαστήριο αυτό θα δούμε πώς από κάποια «απρόσωπα» αρχαιακά τεκμήρια θα περάσουμε στην ανακάλυψη ανθρώπινων ιστοριών και στον σχεδιασμό ενός ή περισσότερων ντοκιμαντέρ που θα ζωντανεύουν αυτές τις ιστορίες στηριζόμενα, κυρίως, στην προφορική μαρτυρία.

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Το Εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς κάθε βαθμίδας, σε απόφοιτους ή σπουδαστές Κοινωνικών/Ανθρωπιστικών Επιστημών (ιστορικούς, κοινωνικούς ανθρωπολόγους, εθνογράφους, ψυχολόγους, κλπ), σε αρχειονόμους ή εργαζόμενους σε Αρχεία, σε μουσειολόγους, σε κινηματογραφιστές και ηθοποιούς, σε όσους ασχολούνται με το «θέατρο-ντοκουμέντο», σε παραμυθάδες και αφηγητές, καθώς και σε όσους ασχολούνται με την έρευνα, την προφορική ιστορία και την αφήγηση.

Για τη συμμετοχή στο Εργαστήριο δεν απαιτείται προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία στον χώρο του κινηματογράφου. Χρειάζεται όμως αγάπη για την έρευνα, το σινεμά και την προφορική ιστορία αλλά και περιέργεια, όρεξη και υπομονή.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

- Ο βασικός στόχος αυτού του Εργαστηρίου είναι η καλλιέργεια ενός «άλλου βλέμματος» πάνω στα τεκμήρια της Ιστορίας και της παράδοσης, και στα βιώματα των ανθρώπων που είναι φορείς τους.
- Παράλληλα, οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν μεθοδολογικά εργαλεία χρήσιμα για τις δικές τους ερευνητικές, εκπαιδευτικές ή καλλιτεχνικές δραστηριότητες.
- Γενικότερη φιλοδοξία μας είναι να δημιουργούνται ντοκιμαντέρ ή άλλα projects που να αξιοποιούν τα Αρχεία και τον πλούτο των Μουσείων και συλλογών, και να συνδυάζουν την καλλιτεχνική αρτιότητα με την τεκμηρίωση και την επιστημονική εγκυρότητα.

ΠΩΣ ΔΗΛΩΝΕΤΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ – ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει, μέχρι την καταληκτική ημερομηνία, να υποβάλουν στο ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΡΑΚΗΣ το συνημμένο αρχείο ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ και να καταβάλουν τα δίδακτρα σε Τραπεζικό λογαριασμό που θα τους δοθεί ή στη γραμματεία του ΕΜΘ πριν την καταληκτική ημερομηνία.

Τραπεζικός λογαριασμός: Eurobank: IBAN
GR3202607750000670200359972

ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ: Δευτέρα 21 Ιανουαρίου 2019.

ΔΙΔΑΚΤΡΑ: 60€ (εκπτώτικη τιμή 45€ για κατόχους φοιτητικής κάρτας ή κάρτας ανεργίας)

Περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων

Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας.

Στο τέλος του διημέρου θα δοθεί Βεβαίωση Παρακολούθησης.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Βασίλης Λουλές: vassilisloules@gmail.com
και στο site του Μουσείου: www.emthrace.org

ΥΠΟΒΟΛΗ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΡΑΚΗΣ: info@emthrace.org

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Για να είναι δημιουργική η συνεργασία μας, όσοι ενδιαφέρονται να πάρουν μέρος στο Κινηματογραφικό Εργαστήριο πρέπει να έχουν υπ' όψιν τους τα εξής:

1. Να είναι διαθέσιμοι καθ' όλην τη διάρκεια του Εργαστηρίου (Σάββατο 26 και Κυριακή 27 Ιανουαρίου, από 13:00 έως 19:30). Μερική ή επιλεκτική παρακολούθηση δεν είναι ούτε λειτουργική ούτε δημιουργική.

2. Να έχουν διαβάσει τα εξής κείμενα:

— ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ (σελ. 2) , για το ευρύτερο πλαίσιο που θα κινηθούμε

— ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ (σελ. 5), για να γνωρίζουν το περιεχόμενο και τον τρόπο εργασίας που θα ακολουθήσουμε

— ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ-ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ ΒΑΣΙΛΗ ΛΟΥΛΕ (σελ. 8), όπου το πιο σημαντικό είναι να έχουν δει κάποια από τα αποσπάσματα των ταινιών που υπάρχουν εκεί.

— Χαρακτηριστικό του τρόπου προσέγγισης της Ιστορίας είναι και το κείμενο ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ "Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη" (σελ. 11).

3. Να έχουν μαζί τους κάποια από τα παρακάτω: **laptop, φωτογραφική μηχανή, βιντεοκάμερα.** Η φωτογραφική κάμερα και το βίντεο του κινητού είναι καλά εργαλεία, αλλά όχι και τόσο κατάλληλα για την περίπτωση αυτή. Μαζί πρέπει να έχουν και τα καλώδια μεταφοράς των δεδομένων και υλικών από τις συσκευές σε laptop.

Θα ήταν καλό κάποια από τα μέλη της ομάδας να έχουν εγκατεστημένα στον υπολογιστή τους **προγράμματα επεξεργασίας εικόνας και βίντεο** (τύπου Photoshop, Movie Maker ή άλλα σχετικά) και να ξέρουν τον χειρισμό τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ΔΕΝ είναι απαραίτητο να έχει ο καθένας ΟΛΑ τα παραπάνω, πρέπει όμως εμείς να ξέρουμε από πριν τι μπορεί να φέρουν τα μέλη της ομάδας, ώστε να φροντίσουμε για τα υπόλοιπα.

=====

Στη συνέχεια μπορείτε να δείτε τα επί πλέον στοιχεία....

Σελίδα 5.....

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σελίδα 8.....

Βασίλης Λουλές - ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

Σελίδα 11.....

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ "Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη"

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το διήμερο Εργαστήριο θα αναπτυχθεί γύρω από μια μεγάλη **υποδειγματική άσκηση** η οποία θα βασιστεί σε ΑΡΧΕΙΑ (αντικείμενα, έγγραφα, φωτογραφίες, χάρτες και άλλα υλικά) του ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΘΡΑΚΗΣ.

(α) ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

1. Σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου του Μουσείου και του είδους των τεκμηρίων που βρίσκονται εκεί.
 2. Σε κάθε μέλος της ομάδας θα δοθεί ένας φάκελος με φωτοαντίγραφα αρχειακών τεκμηρίων, τα οποία θα έχει επιλέξει από πριν ο εισηγητής Βασίλης Λουλές μαζί με τους υπεύθυνους του Μουσείου.
 3. Θα μελετήσουμε αυτόν τον φάκελο, θα δούμε ένα-ένα τα τεκμήρια και θα προσπαθήσουμε να μάθουμε όσα περισσότερα μπορούμε γύρω από αυτά. Στόχος μας είναι να ανακαλύψουμε ανθρώπινες ιστορίες —ατομικές ή ευρύτερα κοινωνικές— οι οποίες είναι κρυμμένες, συχνά, ακόμα και σε ένα «ουδέτερο» υπηρεσιακό έγγραφο.
 4. Στην πορεία αυτής της διαδικασίας είναι βέβαιο ότι θα χρειαστούμε επί πλέον πληροφορίες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, θα χρειαστεί δηλαδή να κάνουμε περαιτέρω έρευνα και διασταύρωση στοιχείων («τεκμηρίωση»).
- Αυτές τις πληροφορίες θα τις αναζητήσουμε με κάποιους από τους εξής τρόπους:
- α) Από τους ίδιους τους ανθρώπους του Μουσείου, που είναι πολύ πιθανόν να μπορούν να μας προμηθεύσουν και με επί πλέον τεκμήρια που σχετίζονται με το θέμα. Αυτά τα επιπρόσθετα τεκμήρια μπορεί, μάλιστα, να είναι και διαφορετικής φύσης: εάν το αρχικό υλικό είναι πχ. έγγραφο, το καινούργιο μπορεί να είναι φωτογραφία, χάρτης, τραγούδι, αντικείμενο, ρούχο, κλπ.
 - β) Παίρνοντας πληροφορίες από το διαδίκτυο — κυρίως αναφορές στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο ή στην ιστορική περίοδο.
 - γ) Ενδέχεται να πάρουμε πληροφορίες και από κάποιο μέλος της ομάδας των συμμετεχόντων που θα έχει γνώση του συγκεκριμένου θέματος.
 - δ) Θα γίνει προσπάθεια να πλαισιώσουμε το Εργαστήριο και με την παρουσία ανθρώπων που έχουν προσωπική, βιωματική σχέση με κάποια από τα αρχειακά τεκμήρια ή με την εποχή τους.
 - ε) Οι συμμετέχοντες, χωρισμένοι σε μικρές ομάδες, θα μπορούν να περιηγηθούν τον χώρο του Μουσείου, να δουν και να αγγίξουν πράγματα, και να ανακαλύψουν, ίσως, κάποιο νέο τεκμήριο που να «συνδέεται» με αυτό που ψάχνουμε ή που να το φωτίζει με έναν άλλο τρόπο.
5. Στη διάρκεια της έρευνας-τεκμηρίωσης θα επιδιώξουμε ώστε κάποια άτομα της ομάδας, τα οποία θα νοιώσουν έναν ιδιαίτερο «ψυχικό σύνδεσμο» με ένα συγκεκριμένο αρχειακό τεκμήριο (διαδικασία «οικειοποίησης» ή «ταύτισης»), να μας μιλήσουν για

αυτή τη «σχέση», να μας καταθέσουν κάτι προσωπικό, κάτι που αυτό το τεκμήριο έφερε στη μνήμη ή προκάλεσε στο συναίσθημά τους. Μπορεί πχ. να ανακαλέσουν κάποιο προσωπικό τους βίωμα, να θυμηθούν μια σχετική ιστορία κάποιου προγόνου τους, να μας μιλήσουν για ένα παιδικό ανάγνωσμα, τραγούδι, παραμύθι, κλπ.

Θα λέγαμε, λοιπόν, ότι με αφορμή ένα «απρόσωπο» αρχειακό τεκμήριο θα ανοίξουν **δυο παράλληλες διεργασίες προσέγγισής του**: η μία προς τα «έξω» (...αναζήτηση πληροφοριών, τεκμηρίωση) και η άλλη προς τα «μέσα» (...αναζήτηση στα προσωπικά μας βιώματα).

6. Ο πλούτος των υλικών που θα φέρουν στο φως οι δυο αυτές προσεγγίσεις θα μας δώσει την ευκαιρία να προχωρήσουμε στον **σχεδιασμό ενός (υποθετικού) ντοκιμαντέρ**. Παρ' όλο που στο Εργαστήριο δεν θα προχωρήσουμε σε πρακτικές κινηματογραφικού γυρίσματος (θα χρειαζόμασταν περισσότερες ημέρες) θα αναπτύξουμε καίρια ζητήματα της δημιουργίας ενός ντοκιμαντέρ, όπως:

- ποιο είναι ακριβώς το βαθύτερο θέμα της ταινίας και ποια η ιδιαίτερη «ματιά» μας;
- ποιοι άνθρωποι θα θέλαμε να καταθέσουν τις βιωματικές τους ιστορίες ή τον επιστημονικό τους λόγο;
- τι και με ποιόν τρόπο θα τους ρωτούσαμε, ώστε να έχουμε ειλικρινείς και εκφραστικές μαρτυρίες; Πώς θα πρέπει να έχουμε προετοιμαστεί γι' αυτό;
- τι άλλου είδους «βιωματικά» υλικά αυτών των ανθρώπων θα χρησιμοποιούσαμε στην ταινία πέρα από την προφορική τους μαρτυρία; (πχ. γραπτές μαρτυρίες, προσωπικές φωτογραφίες, επιστολές, τραγούδια κλπ)
- σε ποιους χώρους θα κάναμε γύρισμα;
- ποια θα ήταν η σκηνοθετική μας προσέγγιση;
- ποια η αισθητική της εικόνας; (σκηνικό, ρούχα, μέγεθος κάδρου, φωτισμός, κλπ)
- ποια οπτικοακουστικά ντοκουμέντα (φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, ταινίες αρχείου, επίκαιρα) θα θέλαμε να εντάξουμε στο ντοκιμαντέρ; Τι έρευνα θα χρειαζόταν να κάνουμε γι' αυτά, πού και πώς θα τα ψάχναμε;

7. Από κάποια φάση των εργασιών κι έπειτα οι συμμετέχοντες θα έχουν χωριστεί σε 2-3 υπο-ομάδες, η κάθε μια από τις οποίες θα εμβραθύνει με διαφορετικό τρόπο στο ίδιο θέμα ή ενδεχομένως θα εστιάζει σε μια διαφορετική πτυχή του ίδιου ευρύτερου θέματος. Η κάθε υπο-ομάδα θα εργαστεί στην τελική φάση του Εργαστηρίου χωριστά, ώστε **να παρουσιάσει στην ολομέλεια** τα δικό της πρώτο σενάριο/σκαρίφημα ενός ιστορικού ή ανθρωπολογικού/εθνογραφικού ντοκιμαντέρ. ΣΗΜΕΙΩΣΗ: δεν θα γίνουν γυρίσματα ταινίας, ωστόσο η κάθε ομάδα θα ετοιμάσει ένα μικρό «τρέιλερ» για την παρουσίαση της ιδέας της.

(β) ΕΥΡΥΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΟΥΝ

Με **κύριο άξονα** την παραπάνω άσκηση θα ανακύψουν και θα συζητηθούν σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με το ανθρωποκεντρικό ντοκιμαντέρ, όπως:

- Προσωπική μαρτυρία και αφήγηση ιστοριών μπροστά στον κινηματογραφικό φακό
- Η σχέση της μικρής, προσωπικής ιστορίας με τη μεγάλη, καθολική Ιστορία,
- Αρχειακά τεκμήρια και έρευνα για ανθρώπινες ιστορίες, κ.ά.

Θα τεθούν τα ερωτήματα που πάντα συνοδεύουν αυτή την προσέγγιση:

- Τι είναι αυτό που κάνει μια προσωπική ιστορία «άξια» να ειπωθεί και, ακόμα περισσότερο, να κινηματογραφηθεί;
- Πόσο είναι αλήθεια ότι η παρουσία της κάμερας δυσκολεύει κάποιον απλό άνθρωπο να αφηγηθεί μια προσωπική του ιστορία; Μήπως, αντίθετα, μπορεί να είναι και απελευθερωτική;
- Ποιός ο ρόλος του σκηνοθέτη/ερευνητή σε αυτήν ακριβώς την κρίσιμη στιγμή για τον αφηγητή;
- Πώς κινηματογραφούμε μαρτυρίες, αφηγήσεις, παραμύθια με τρόπο ελκυστικό και σύγχρονο; Ποιά είναι τα μυστικά αυτής της τέχνης; Είναι ζήτημα τεχνικής, «ψυχολογίας» ή κάτι άλλο;
- Πώς μπορεί η καταγραφή μιας προσωπικής μαρτυρίας να είναι αφ' ενός επιστημονικά έγκυρη και αφ' ετέρου καλλιτεχνικά άρτια;
- Πώς μπορούμε να βλέπουμε, να καταγράφουμε ή ακόμα και να διδάσκουμε τη «μεγάλη» Ιστορία μέσα από τις προσωπικές ιστορίες των ανθρώπων;

Όλα αυτά θα τα συζητήσουμε μέσα από την προβολή και ανάλυση συγκεκριμένων αποσπασμάτων από ταινίες.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΝΟΝΤΑΣ:

Στο Εργαστήριο αυτό θα δούμε πώς από κάποια «απρόσωπα» αρχειακά τεκμήρια θα περάσουμε στην ανακάλυψη ανθρώπινων ιστοριών και στον σχεδιασμό ενός ή περισσότερων ντοκιμαντέρ που θα ζωντανεύουν αυτές τις ιστορίες στηριζόμενα, κυρίως, στην προφορική μαρτυρία.

Βασίλης Λουλές

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

Ο Βασίλης Λουλές είναι σκηνοθέτης ταινιών ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας. Γεννήθηκε στα Τρίκαλα. Σπούδασε Ηλεκτρολόγος Μηχανικός στο Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο και Κινηματογράφος στην Αθήνα. Συνεργάστηκε για χρόνια με την ΕΡΤ ως συντονιστής στο πρόγραμμα ταινιών μικρού μήκους «μικροφίλμ» και με το Κινηματογραφικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών στην τεκμηρίωση, ταξινόμηση και αξιοποίηση παλαιών κινηματογραφικών επικαίρων.

Οι ταινίες του τιμήθηκαν με βραβεία, έλαβαν μέρος σε πολλά φεστιβάλ, μεταδόθηκαν από ξένα και ελληνικά τηλεοπτικά κανάλια, συμπεριλήφθηκαν σε αφιερώματα και χρησιμοποιούνται ως εκπαιδευτικό υλικό σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με ντοκιμαντέρ προσωπικών αφηγήσεων, καταγράφοντας μαρτυρίες απλών ανθρώπων, με τέτοιο τρόπο ώστε μέσα από αυτές τις «μικρές» ιστορίες να μπορεί ο θεατής να έχει μια αίσθηση της μεγάλης, καθολικής Ιστορίας.

Το ντοκιμαντέρ του *Φιλιά εις τα παιδιά* (2012), με θέμα μικρά παιδιά Ελλήνων Εβραίων που σώθηκαν κατά την Γερμανική Κατοχή χάρις στην προστασία που τους πρόσφεραν Χριστιανοί, τιμήθηκε με βραβεία σε φεστιβάλ κινηματογράφου, προβλήθηκε επί σειρά εβδομάδων σε κινηματογραφικές αίθουσες της Αθήνας και Θεσσαλονίκης και έδωσε αφορμή για πολλά κείμενα και σχόλια στον Τύπο. Προβάλλεται πολύ συχνά στην Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδά και Αυστραλία.

Στο ντοκιμαντέρ *Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί* (2014) γιαγιάδες και παππούδες, λαϊκοί παραμυθάδες της ελληνικής υπαίθρου αφηγούνται στον κινηματογραφικό φακό παραμύθια και ιστορίες με οικουμενικό και διαχρονικό χαρακτήρα. Παραμύθια του κάμπου και των βουνών, που έχουν ταξιδέψει, μέσα από την ταινία, σε Ευρώπη και Βόρειο Αμερική.

Η μικρού μήκους ταινία μυθοπλασίας *Ένας λαμπερός ήλιος* (2000) προβλήθηκε σε πολλά φεστιβάλ, μεταδόθηκε από την τηλεόραση του ARTE (Γερμανία-Γαλλία) και προβλήθηκε σε πολλά μέρη του κόσμου στο πλαίσιο αφιερωμάτων για τον «Νέο Ελληνικό Κινηματογράφο».

Τα έργα του *Φιλιά εις τα παιδιά / Θηλειά / Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη / Ένας λαμπερός ήλιος* προβλήθηκαν το φθινόπωρο του 2014 σε 11 Πανεπιστήμια των ΗΠΑ και του ΚΑΝΑΔΑ.

Ανάμεσά τους και τα: HARVARD, COLUMBIA, YALE, STANFORD (California), SIMON FRASER (Vancouver, Canada), Mc GILL (Montreal, Canada). Η περιοδεία αυτή περιελάμβανε προβολές και συζητήσεις του ίδιου με το κοινό, διήρκεσε πάνω από ένα μήνα και είχε πολύ μεγάλη επιτυχία. Έγινε με τη χρηματοδότηση του Onassis Foundation (USA).

Λεπτομέρειες εδώ: <http://onassisusa.org/education/special-events>

(κατεβαίνοντας στη σελίδα, στο PREVIOUS EVENTS)

Από τότε, μετά από πρόσκληση άλλων Πανεπιστημίων, συνεχίζει τις περιοδείες στη Βόρειο Αμερική με τα παραπάνω έργα του καθώς και με το *Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί*.

Έτσι, επισκέφτηκε και τα PRINCETON UNIVERSITY, UNIVERSITY of MICHIGAN, YORK UNIVERSITY (Toronto, Canada), PENN UNIVERSITY (Philadelphia), STONY BROOK UNIVERSITY, INDIANA UNIVERSITY, DUKE UNIVERSITY (North Carolina), LOYOLA MARYMOUNT UNIVERSITY (Los Angeles, California), UNIVERSITY of CALIFORNIA SAN DIEGO, SAN FRANCISCO STATE UNIVERSITY, UNIVERSITY of MISSOURI ST. LOUIS, UNIVERSITY of CONNECTICUT, DARTMOUTH COLLEGE (Hanover, New Hampshire), UNIVERSITY of DELAWARE, UNIVERSITY of RHODE ISLAND, CALIFORNIA STATE UNIVERSITY SACRAMENTO, UNIVERSITY of CALIFORNIA LOS ANGELES (UCLA), κ.ά.

Πραγματοποιεί Σεμινάρια επιμόρφωσης και Εργαστήρια Κινηματογράφου στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις, πάνω σε θέματα όπως: *Μαρτυρία και Προφορική Αφήγηση, Το Ντοκιμαντέρ ως εργαλείο στην Εκπαίδευση, Από την προσωπική μαρτυρία στη μεγάλη Ιστορία, Κινηματογραφώντας αφήγηση παραμυθιών, Ανάλυση περιεχομένου και γλώσσας κινηματογραφικών αρχείων, Αρχαιακά τεκμήρια και ανθρώπινες ιστορίες στο ντοκιμαντέρ, Προσωπική μαρτυρία και Παιδική ηλικία στις ταινίες ντοκιμαντέρ, Φτιάχνοντας ντοκιμαντέρ με ανθρώπινες ιστορίες, Κινηματογραφώντας την ιστορική μνήμη*.

Συνεργάζεται με κατά τόπους Ιστορικά, Εθνογραφικά ή Λαογραφικά Μουσεία, Πανεπιστήμια, Ιδρύματα, Αρχεία και άλλους πολιτιστικούς φορείς.

- Ειδικότερα, πραγματοποιεί Εργαστήρια με θέμα *Το Ντοκιμαντέρ ως εργαλείο στην Εκπαίδευση* και συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς.

- Το καλοκαίρι του 2016 ξεκίνησε συνεργασία με το *Φεστιβάλ Βωβούσας (Ιωαννίνων)* οργανώνοντας ένα θερινό Εργαστήριο 8 ημερών με τον τίτλο *Φτιάχνοντας ντοκιμαντέρ με ανθρώπινες ιστορίες*. Στο πλαίσιο του Εργαστηρίου δημιουργήθηκε ομαδική ταινία ντοκιμαντέρ μικρού μήκους εμπνευσμένη από τα στοιχεία του τόπου (φύση, άνθρωποι, τοπική ιστορία, επαγγέλματα, θρύλοι και παραμύθια, κλπ). Το Εργαστήριο επαναλήφθηκε με επιτυχία το καλοκαίρι του 2017 και το καλοκαίρι του 2018. Θα ξαναγίνει τον Ιούλιο του 2019.

- Το 2017 συμμετείχε ως supervisor στο *HOME-NEW HOME*, μια πρωτοβουλία που είχε στόχο τη δημιουργία μικρών ντοκιμαντέρ με θέμα το προσφυγικό ζήτημα. Οι ομάδες που υλοποίησαν τις ταινίες ήταν μη επαγγελματίες Έλληνες πολίτες ή πρόσφυγες ή μετανάστες. Έξι επαγγελματίες σκηνοθέτες ντοκιμαντέρ πρόσφεραν στους δημιουργούς καλλιτεχνική και οργανωτική υποστήριξη. Ο Βασίλης Λουλής ήταν ένας από αυτούς και επέβλεψε 5 ταινίες.

Η πρωτοβουλία αυτή επαναλήφθηκε και το 2018 και απέφερε κάποιες ακόμα ταινίες.

Γράφει κείμενα σε ηλεκτρονικές σελίδες.

Κάποια από αυτά είναι εδώ: <http://parallaximag.gr/author/loulesparallaxi/>

και εδώ: <http://dimartblog.com/tag/βασίλης-λουλής/>

Φιλμογραφία Βασίλη Λουλέ (επιλογή)

2016 *Ανήκω εδώ (Η παλιά μουσουλμανική Κοινότητα της Ρόδου)* / ντοκ. 47'
2014 *Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί* / ντοκ. 91'
2014 *Θηλειά* / ντοκιμαντέρ 12'
2012 *Φιλιά εις τα παιδιά* / ντοκ. 115'
2012 *Στα ορεινά βοσκοτόπια* / ντοκ. 60'
2005 *Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη* / ντοκ. 29'
2000 *Ένας λαμπερός ήλιος* / μυθοπλασία 36'
1999 *Ελευσίνα, ιστορίες στον απόηχο των μηχανών* / ντοκ. 30'
1996 *Μετέωρα-Πίνδος, οδοιπορικό* / ντοκ. 93'
1993 *Ο Αμερικάνος* / μυθοπλασία 39'
1990 *Απών* / μυθοπλασία 15'

Δείγματα από ταινίες του

Φιλιά εις τα παιδιά (Trailer)

<http://youtu.be/qK1ibdvrGbE>

Φιλιά εις τα παιδιά (4 αποσπάσματα)

http://youtu.be/B4iSC7uEo_w

<http://youtu.be/ID-eXOxxRj4>

<http://youtu.be/b1pUzHfnsUw>

<http://youtu.be/6rrSpZoleg4>

Πέρασα κι εγώ από κει κι είχα παπούτσια από χαρτί (απόσπασμα)

<https://www.youtube.com/watch?v=7lbgcfzCL3Y>

Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη (απόσπασμα)

<http://youtu.be/GJ5LNU0Ar3k>

Ελευσίνα, ιστορίες στον απόηχο των μηχανών (απόσπασμα)

<http://youtu.be/R8T82mLjfa0>

Θηλειά (πλήρης ταινία)

<https://youtu.be/kc40Ap8f2g0>

Στα ορεινά βοσκοτόπια (πλήρης ταινία)

<https://www.youtube.com/watch?v=TxGtxOeNoTA&t=2s>

Απών (πλήρης ταινία μικρού μήκους σε 2 μέρη)

α) <http://www.youtube.com/watch?v=xYX35al4jW4>

β) <http://www.youtube.com/watch?v=CMV9epIzzRg>

Επικοινωνία: Βασίλης Λουλές

τηλ. 6944 524198

vassilisloules@gmail.com

<http://www.facebook.com/vassilis.loules>

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ **«Συναντήσεις με τη μητέρα μου Λέλα Καραγιάννη»**

Λίγα λόγια για την ταινία

Στιγμές από τη δράση και την προσωπικότητα της Λέλας Καραγιάννη, της Θρυλικής Μπουμπουλίνας της Αντίστασης, μέσα από την τρυφερή ματιά του γιου της Γιώργου.

Καταζητούμενος στην διάρκεια της Κατοχής, ο νεαρός συναντούσε κρυφά τη μητέρα του για τις ανάγκες του Αγώνα. Ακόμα όμως και κάτω από κείνες τις δύσκολες συνθήκες είχε την ευκαιρία να απολαμβάνει την τρυφερότητα και τη στοργή της ηρωίδας, που δεν έπαψε ποτέ να είναι μητέρα.

Παράνομες κινηματογραφικές λήψεις μεταφέρουν σπάνιες εικόνες από την Αθήνα της Κατοχής, ενώ οι αποσπασματικές μνήμες του Γιώργου κρατάνε ακόμα, κάτι από τη Βιολέτα της Πάρμας, το αγαπημένο άρωμα της Λέλας.

Ακολουθεί ΕΙΣΗΓΗΣΗ του Βασίλη Λουλέ σε Επιστημονικές Ημερίδες Εκπαιδευτικών

Η δύναμη και η αξία του ντοκιμαντέρ στην οικοδόμηση ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Σκέψεις με αφορμή προβολές του ντοκιμαντέρ σε σχολεία

Νομίζω πως ό,τι πιο σπουδαίο άκουσα στη διάρκεια των επισκέψεών μου σε σχολεία, προβάλλοντας αυτό το ντοκιμαντέρ, ήταν η δήλωση ενός μαθητή Γυμνασίου: «*Μα κύριε, αυτή η γυναίκα, η Λέλα Καραγιάννη, μου θυμίζει τη μαμά μου! Θα μπορούσε να ήταν η μαμά μου!*»

Πέραν βέβαια της υπερηφάνειας που το συγκεκριμένο παιδί έτρεφε για τη μητέρα του, αυτή η αφοπλιστικά αυθόρμητη δήλωση μάς αποκαλύπτει κάτι σπουδαίο: πόσο οικεία μπορούν να γίνουν τα πρόσωπα και οι καταστάσεις της Ιστορίας, μέσω του ντοκιμαντέρ. Και ειδικά ενός ντοκιμαντέρ που στηρίζεται σε βιωματικές μαρτυρίες, προφορικές ή γραπτές.

Για έναν μαθητή, τα πρόσωπα της Ιστορίας ανήκουν σ' ένα σύμπαν που ελάχιστα το γνωρίζει, και που ελάχιστα ίσως τον αφορά. Ακόμα και ο εμπλουτισμός της διδακτικής ύλης, τα τελευταία χρόνια, με προσωπικά κείμενα ή γραπτές μαρτυρίες δεν έχει καταφέρει να αλλάξει σημαντικά αυτή τη στάση. Τα ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα, ακόμα και της νεότερης Ιστορίας μας, παραμένουν απόμακρα, ακινητοποιημένα σ' έναν άλλο χρόνο, είναι ΕΞΩ από τον χρόνο.

Μου θυμίζουν ακόμα και σήμερα, τις προσωπογραφίες τους που κοσμούσαν τις σχολικές τάξεις των δικών μου παιδικών χρόνων. Τότε που, καθισμένος στο θρανίο μου, έβλεπα αυτά τα πρόσωπα μέσα στην κορνίζα τους, να με κοιτάνε από ψηλά, άλλοτε βλοσυρά -με κείνο το αποφασιστικό βλέμμα-, κι άλλοτε ατενίζοντας κάπου μακριά – κάπου που όμως εγώ δεν μπορούσα να δω. Μόνον ο Ρήγας Φεραίος μου φαινόταν οικείος, ήταν χοντρούλης και γλυκός, κι είχε και κάτι σαν παράπονο στο βλέμμα του. Η Μπουμπουλίνα του 1821 ήταν πολύ αυστηρή (...δεν θα ήθελα, τότε, να την είχα μητέρα μου, κι ούτε βέβαια, σήμερα, σύζυγο!).

Σε ένα ντοκιμαντέρ όμως, μέσα από την αποκάλυψη των καθημερινών, ανθρώπινων στιγμών αυτών των προσώπων, αρχίζει σιγά-σιγά κάτι να αλλάζει. Βλέπουμε ανθρώπους με προτερήματα και αδυναμίες, με αγάπες και με εμπάθειες, με εμμονές και οράματα. Βλέπουμε οικογένειες καλοβαλμένες, με όμορφη και ανέμελη καθημερινότητα, οικογένειες που δεν είχαν κανέναν εμφανή λόγο να εμπλακούν σε περιπέτειες (*«Ήμασταν μια ευτυχισμένη οικογένεια»* λέει ο Γιώργος Καραγιάννης, ο γιος της Λέλας). Παρακολουθώντας τις ψυχικές μεταβολές των Ηρώων (που έχουν πλέον μετατραπεί σε κινηματογραφικούς ήρωες), ζώντας μαζί τους το πάθος και την ορμή τους, αλλά και τα πισωγυρίσματα, τις αμφιβολίες και τους δισταγμούς τους, οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι οι ήρωες δεν γεννήθηκαν “έτοιμοι ήρωες”, αλλά διαμορφώθηκαν, πλάστηκαν. «... *Ούτε είχαμε σκοπό να κάνουμε κατασκοπεία, να σκοτώνουμε ή να μας σκοτώνουν. Ήρθαν μόνα τους τα πράγματα»* λέει πάλι ο Γιώργος. Αυτό είναι ένα τεράστιο μάθημα. Φυσικά αυτό δεν πρέπει να μας οδηγήσει στο αντίθετο άκρο («όλοι μπορούμε να γίνουμε ήρωες, όλοι είμαστε ήρωες»), σχετικοποιώντας τα πάντα, κατεβάζοντας τον πήχυ. Δεν είναι καθόλου έτσι, αυτό οφείλουμε να το δείχνουμε στις ταινίες ή να το εξηγούμε στα παιδιά. Χρειάζονται προϋποθέσεις και μια άλλη κουλτούρα ανατροφής (βλ. τις αναφορές του Γιώργου «...*μας έλεγε ιστορίες από την αρχαία Ιστορία»*, «...*μας έβαζε να υιοθετήσουμε γεροντάκια»*, «...*ήθελε να φτιάξει ένα Γηροκομείο κι ένα βρεφοκομείο»*).

Αυτά που λέω με αφορμή τις προσωπογραφίες, ισχύουν και στις περιπτώσεις των ντοκιμαντέρ με ιστορικές μάχες ή άλλα γεγονότα. Τα παιδιά πρέπει να νοιώσουν ότι σε μια μάχη υπάρχουν από τη μια μεριά τα επιτελικά σχέδια επί χάρτου, υπάρχουν οι σωστές ή λάθος αποφάσεις των στρατηγών, η δική τους διορατικότητα, αγωνία, ατολμία ή αποφασιστικότητα. Υπάρχουν επίσης άνθρωποι που ξεπερνούν τον εαυτό τους και γίνονται μικροί ή μεγάλοι ήρωες. Ναι, έτσι είναι. Αλλά υπάρχει κι από την άλλη μεριά πολύς πόνος, δάκρυα, βρωμιά, ακρωτηριασμοί, άνθρωποι που ψυχορραγούν παρατημένοι στις λάσπες ή στα χιόνια, άνθρωποι που από το φόβο τους τα κάνουν επάνω τους –κυριολεκτικά-, άνθρωποι που τρελαίνονται, που γίνονται λιποτάκτες, που τουφεκίζονται από τους συντρόφους τους. Και, βέβαια, υπάρχει πάντα και η πλευρά του αντιπάλου, η δική του αλήθεια, η δική του αγωνία. Έτσι, μια νίκη ή μια ήττα σε μια μάχη είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια απλή σημείωση στο βιβλίο της σχολικής Ιστορίας.

Μετά λοιπόν από όλα τα παραπάνω, ας ξανασκεφτούμε τη φράση: *«Μα κύριε, η Λέλα Καραγιάννη μου θυμίζει τα μαμά μου! Θα μπορούσε να ήταν η μαμά μου!»*.

Με αυτή τη δήλωση ο μαθητής κατεβάζει τα ηρωικά πρόσωπα από την κορνίζα, από εκεί ψηλά που τα τοποθετήσαμε εμείς οι μεγαλύτεροι και η επίσημη Ιστορία. Τα φέρνει κοντά του, τα αγγίζει, νοιώθει τον παλμό τους, τις ανασφάλειες, τις αδυναμίες τους, αλλά και τη δύναμη ψυχής τους. Αρχίζει να καταλαβαίνει το νόημα της φράσης του Γιώργου «...*ήταν οι περιστάσεις! Αυτές έδωσαν την ευκαιρία στη μητέρα να εκδηλώσει ό,τι το ωραίο είχε μέσα της»*.

Έτσι, αφού τα νοιώσει δικά του, αφού γοητευτεί (ή κολακευτεί) με την άλλη φράση του Γιώργου «...*αλλά μου φαίνεται ότι κι εσύ το ίδιο θα έκανες, αν είχες γεννηθεί την εποχή εκείνη»*, στο τέλος, ο ίδιος ο μαθητής παίρνει τους ήρωες (κι αφού τους ξεσκονίσει και λίγο!), τους ξαναβάζει ψηλά, στο δικό του βάθρο.

Κι από κει πια, μπορούμε να ελπίζουμε ότι δεν θα κατρακυλήσουν εύκολα. Έχουν γίνει πλέον ΤΑ ΔΙΚΑ ΤΟΥ πρότυπα.